

ПРАГМАТИЗМ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИДАТКАМИ НА ОСВІТУ

У системі пріоритетних завдань державної політики важливе місце відведено здійсненню реформи в сфері освіти. Її мета полягає у підвищенні конкурентоспроможності української освіти й інтеграції системи вітчизняної освіти в єдиний європейський освітній простір. Для досягнення передбаченої мети потребують вирішення проблеми в сфері освіти, серед яких: невідповідність якості освіти сучасним вимогам; недостатня доступність освіти; неефективність державного фінансування системи освіти та інші. Останню проблему значно поглиблює практика неефективного використання бюджетних коштів на освіту. За таких умов зростає значення бюджетного контролю за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів на функціонування та розвиток системи освіти.

Насамперед доцільно відзначити, що розкриття змісту філософського терміну “прагматизм” ґрунтується на визнанні істинними тільки тих ідей, які є корисними або зручними в процесі життєвого досвіду та сприяють вирішенню практичних проблем. Прагматисти об’єктивну реальність ототожнюють з “досвідом” (під яким розуміють “потік свідомості”), суб’єктивізують її, розчиняють реальність у свідомості [8, 518]. З огляду на вищезазначене, цінність бюджетного контролю за видатками на освіту на практиці проявляється у виконанні важливих завдань, спрямованих на досягнення передбаченої цілі.

Сучасні вітчизняні вчені Н. Вітвицька, М. Зварич, Л. Клець, М. Коцупатрий, П. Могиляк, Л. Панкевич, М. Фенченко, Б. Хомічак та І. Чумакова пропонують різні визначення цілей фінансового та державного фінансового контролю. Так, виняткова ціль фінансового контролю полягає у “сприянні збалансованості між потребою у фінансових ресурсах і розміром

грошових фондів” [2, 269]. Натомість, першорядна ціль державного фінансового контролю зводиться до викриття порушень принципів законності, ефективності, доцільності й економії під час формування та використання державних фінансових і матеріальних ресурсів; забезпечення дотримання принципів законності, доцільності й ефективності розпорядчих і виконавчих дій з управління державними фінансовими ресурсами, матеріальними цінностями та нематеріальними об’єктами; забезпечення процесу ефективного управління фінансовими ресурсами держави в усіх сферах виробництва та розподілу суспільного продукту [4, 18–19; 2, 265; 5, 440]. Більше того, контроль цих видів спрямований на притягнення винних осіб до відповідальності, забезпечення відшкодування заподіяних збитків. Вважаємо, що подані визначення цілей фінансового та державного фінансового контролю можна застосувати для означення основної мети бюджетного контролю з поправкою на підконтрольний об’єкт.

Зважаючи на те, що повнота досягнення цілей будь-якого виду контролю залежить від точності формулювання його завдань, то цій проблемі сучасні вітчизняні вчені приділяють особливу увагу. Так, Н. Вітвицька, М. Коцупатрий, М. Фенченко та І. Чумакова вважають, що завдання державного фінансового контролю має зводитися до “забезпечення законності, ефективності, фінансової дисципліни і раціональності в процесі формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі” [4, 19]. На нашу думку, сформульоване завдання державного фінансового контролю доцільніше означити його ціллю.

Серед чисельних завдань бюджетного контролю, які пропонують у своїх працях [1, 155; 3, 108–109; 7, 438] сучасні вітчизняні вчені, доцільно виокремити основні з них: дотримання процедури складання, розгляду, затвердження та виконання бюджету; дотримання бюджетного та податкового законодавства; виявлення бюджетних правопорушень і вжиття заходів для їхнього припинення; накладення стягнень і застосування заходів до порушників бюджетного законодавства; запобігання ухваленню рішень, які можуть

привести до вчинення бюджетних правопорушень; розроблення пропозицій щодо попередження бюджетних правопорушень і підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів.

За результатами аналізу формулювань цілей і завдань фінансового, державного фінансового та бюджетного контролю визначено основну ціль і першорядні завдання, які розкривають значення бюджетного контролю за видатками на освіту. Зокрема, ціль бюджетного контролю за видатками на освіту полягає у забезпеченні обґрунтованого планування й ефективного використання бюджетних коштів на освіту. Для її досягнення бюджетний контроль за видатками на освіту повинен виконувати такі завдання: виявлення бюджетних правопорушень на стадіях планування та використання бюджетних коштів на освіту; застосування за вчинення бюджетних правопорушень фінансових санкцій та притягнення винних осіб до відповідальності; розроблення пропозицій щодо усунення порушень бюджетного законодавства; запобігання вчиненню бюджетних правопорушень.

У якості висновку відзначимо, що визначені ціль і завдання бюджетного контролю обґрунтовують його важливу роль на стадіях планування та використання фінансових ресурсів у сфері освіти. Інакше кажучи, прагматизм бюджетного контролю за плануванням видатків на освіту проявляється через виконання завдання, що полягає у запобіганні вчиненню бюджетних правопорушень. Натомість, бюджетний контроль за використанням фінансових ресурсів у сфері освіти розкриває цінність через виявлення бюджетних правопорушень з подальшою оцінкою стану бюджетної дисципліни у цій сфері. І насамкінець, бюджетний контроль за видатками на освіту повинен відповідати принципу дієвості, що передбачає застосування контролюючими органами заходів впливу до порушників бюджетного законодавства.

Список використаних джерел:

- 1) Благун І. Г. Бюджетний менеджмент: [навчальний посібник] / І. Г. Благун, Р. М. Воронко, М. Л. Бучкович. – Львів: “Магнолія-2006”, 2007. – 224 с.
- 2) Бюджетний менеджмент: [навч. посіб.] / Л. В. Панкевич, М. А. Зварич, П. Я. Могиляк, Б. І. Хомічак. – К.: Знання, 2006. – 293 с.
- 3) Германчук П. К. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит / Германчук П. К., Стефанюк І. Б., Рубан Н. І. та ін. – К.: НВП “АВТ”, 2004.
- 4) Державний фінансовий контроль: [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / Н. С. Вітвицька, І. Ю. Чумакова, М. М. Коцупатрій, М. Т. Фенченко. – К.: КНЕУ, 2004. – 408 с.
- 5) Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент: [навчальний посібник] / Л. Є. Клець. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 640 с.
- 6) Програма економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”. – К.: Комітет з економічних реформ при Президентові України, 2010. – 87 с.
- 7) Федосов В. Бюджетний менеджмент: [підручник] / Федосов В., Опарін В., Сафонова Л. та ін.; за заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.
- 8) Філософський словник / [за ред. В. І. Шинкарука]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.